

Sdružení lesních školkařů České republiky
pod odbornou záštitou a s finančním přispěním
Ministerstva zemědělství ČR, úseku lesního hospodářství

**AKTUÁLNÍ PROBLEMATIKA
LESNÍHO ŠKOLKAŘSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY
v roce 2009**

**SBORNÍK REFERÁTŮ
PŘEDNESENÝCH NA SEMINÁŘI**

**23. - 24. listopadu 2009
Měřín, Jablonná nad Vltavou, 254 44 Netvořice**

Tribun EU
2009

Editor sborníku: Ing. Vladimír Foltánek
Technická příprava vydání sborníku: Ing. Vladimír Foltánek

© Sdružení lesních školkařů ČR, 2009
This edition © Tribun EU, 2009

ISBN 978-80-7399-874-5

Publikace neprošla jazykovou úpravou.

DOPLNĚNÍ A ÚPRAVY STANDARDŮ KVALITY SADEBNÍHO MATERIÁLU LESNÍCH DŘEVIN V ČSN 48 2115 A JEJICH UPLATNĚNÍ V NOVELE VYHLÁŠKY Č. 29/2004 Sb.

Antonín Jurásek, Václav Nárovec, Jarmila Nárovcová

Anotace

V příspěvku jsou uvedeny konkrétní návrhy na úpravu standardů kvality v ČSN 48 2115 - Sadební materiál lesních dřevin a návrhy na doplnění parametrů „obvyklé obchodní jakosti“ sadebního materiálu pro novelu Vyhlášky 29/2004 Sb. Úpravy vychází z poznatků výzkumu a rozsáhlých databází akreditované zkušební laboratoře, získaných při hodnocení kvality sadebního materiálu lesních dřevin. Úpravy optimalizují zejména parametry krytokořenného sadebního materiálu, odrostků a sadebního materiálu horského smrku.

Klíčová slova: lesní dřeviny, sadební materiál, standardy kvality.

Úvod

Doplňující úpravy normy ČSN 48215 Sadební materiál lesních dřevin a současně i Příloh č. 2 a 3 k Vyhlášce č. 29/2004 Sb. reagují na předchozí 10letý rozvoj technologií pěstování sadebního materiálu lesních dřevin (SMLD) ve školkařských provozech, současně i zohledňují nové poznatky aplikovaného výzkumu a praktické zkušenosti akreditované Zkušební laboratoře č. 1175.2 *Školkařská kontrola (ZL ŠK)* při VÚLHM, v.v.i., VS Opočno. Navrhované změny se opírají o rozsáhlé databáze parametrů SMLD získané ZL ŠK při posuzování reálné kvality při testování a ověřování biologické nezávadnosti nových typů pěstebních obalů pro krytokořenný sadební materiál lesních dřevin (KSM), jehož praktickým výstupem je publikování tzv. Katalogu biologicky ověřených obalů pro pěstování krytokořenného sadebního materiálu lesních dřevin.

Upřesnění parametrů KSM je velmi potřebné i proto, že se v souladu se světovým trendem dá očekávat výrazné zvyšování jejich podílu při umělé obnově lesa i v našem lesním hospodářství. Navrhované změny u KSM mají i ekologickou dimenzi, neboť „ladí“ biologické možnosti semenáčků a sazenic a optimální využití hnojiv při intenzivních školkařských technologiích.

V rámci činnosti akreditované laboratoře ZL ŠK se již podařilo získat dostatečný objem morfologických parametrů odrostků hlavních druhů lesních dřevin, takže do normy mohou být zařazeny dosud chybějící standardní parametry tohoto typu sadebního materiálu. Přípravované změny ČSN 48 2115 a Příloh vyhlášky 29/2004 Sb. reagují i na závažné a výzkumem ověřené poznatky o nutnosti specifického třídění smrku z 8. lesního vegetačního stupně (LVS) tak, aby nebyly ve školkách vyřazovány do výmětu pomaleji rostoucí semenáčky a sazenice, které jsou s velkou pravděpodobností klimaxovou částí populace.

1. Nástin doplnění a úpravy standardů ČSN 48 2115

Doplnění stávající ČSN 48 2115 budou realizovány formou Změny 2 (Z2) této normy. Jedná se o následující úpravy :

- Úprava tolerancí pro rozpětí výšky nadzemní části u výsadbyschopných semenáčků a sazenic borovice lesní a borovice černé

Z výzkumných a provozních poznatků je zřejmé, že k obnově lesa a k zalesňování na stanovištích neohrožovaných nežádoucí bylinnou vegetací je účelné umožnit vlastníkům a správcům lesa uplatnění semenáčků a sazenic borovice lesní a borovice černé s nižší mi-

nimální výškou nadzemní části, než kterou povoluje stávající předpis (dosud 10 cm pro semenáčky, resp. 15 cm pro sazenice). S navrhovanou úpravou by tak bylo možné pro obnovu lesa a pro zalesňování používat i borové semenáčky s výškou nadzemní části 7 cm a vyšší, resp. borové sazenice s výškou nadzemní části 12 cm a vyšší. Tato část produkce se doposud během vyřídění před expedicí ve školkách ocitla v tzv. výmětu, přičemž její uplatnitelnost na řadě stanovišť (lokality se zanedbatelným vlivem buřeně jako jsou pozemky po celoplošné přípravě půdy, lesnické rekultivace pískoven, výsypek a odkališť či obdobných antropogenních půdních substrátů atd.) je dokladována řadou odborných studií a byla rovněž potvrzena mnoha praktickými zkušenostmi.

Konkrétní návrhy viz kap. 2 referátu, komentující změny Přílohy 2 vyhlášky 29/2004 Sb.

- Upřesnění některých parametrů kvality krytokořenného sadebního materiálu (KSM) z intenzivních školkařských technologií

U krytokořenných sazenic z intenzivních školkařských technologií navrhujeme úpravu tloušťek kořenových krčků v jedné výškové třídě u smrku. V rámci navržených změn považujeme za potřebné zejména výrazněji vylišit kvalitu krytokořenných semenáčků tak, aby nebyly neprávem opomíjeny jako kvalitní výsadbyschopný sadební materiál. U krytokořenných semenáčků jsou navrženy úpravy minimálních tloušťek kořenových krčků (konkrétní návrhy viz kap. 2 referátu komentující změny Přílohy 2 vyhlášky 29/2004 Sb.). Pro lepší přehlednost a výraznější vylišení krytokořenných semenáčků navrhujeme v rámci Změny 2 ČSN 482115, aby základní tabulka normy (tabulka 1A) měla dvě části. V první budou odděleně uvedeny parametry prostokořenných a krytokořenných semenáčků a dále sazenic. V druhé části tabulky budou parametry poloodrostků a odrostků. Předpokládáme, že kvalita KSM, zejména semenáčků, bude ještě technologicky blíže specifikována v textové části.

- Stanovení standardní kvality odrostků lesních dřevin

Parametry standardních výsadbyschopných odrostků budou doplněny do tabulky (1 A 2. část) - Rozměry standardních výsadbyschopných poloodrostků a odrostků. Parametry kořenového systému odrostků budou zapracovány do tabulky 2 - Parametry kořenového systému výsadbyschopného standardního sadebního materiálu.

- Specifikace hodnocení kvality sadebního materiálu smrku původem z 8. LVS

Semenáčky a sazenice smrku původem z 8. LVS mají výraznou geneticky podmíněnou růstovou variabilitu, která se nejvíce projevuje ve výšce nadzemní části. Výzkumem bylo prokázáno, že pomaleji rostoucí část populace (v rámci pěstovaném oddílu semenáčků a sazenic vzrůstově menší jedinci) jsou nejčistější a s velkou pravděpodobností klimaxovou částí populace. Proto je třeba zajistit, aby růstová variabilita byla při posuzování kvality respektována a pomaleji rostoucí jedinci nebyli vyřazováni do výmětu.

Vlastní způsob realizace úprav standardů smrku z 8. LVS je uveden v kap. 2 referátu. Předpokládáme, že v rámci Změny 2 ČSN 482115 bude mimo specifikace uvedené v tabulce standardní kvality i vymežující doplnění v textové části.

Pozn. Pro pěstování a užití smrku původem z 8. LVS již byla vydána recenzovaná metodika pro praxi (Lesnický průvodce 2/2007), kde je mimo jiné návod, jak vypěstovat a použít celé růstové spektrum oddílu sazenic.

- Upřesnění a doplnění některých textových pasáží normy.

V záměru je upřesnit a doplnit některé definice, akceptovat nové doplňky značení pro pěstební vzorce apod.

Předpokládáme, že po dokončení podkladů pro Změnu normy (do konce roku 2009) bude svoláno jednání specialistů, na kterém budou navržené změny prodiskutovány a doplněny. Dále by mělo následovat klasické připomínkové řízení neopomenutelných organizací, a to již ve spolupráci s Českým normalizačním institutem (ČNI), který bude Změnu normy vydávat. Platné znění Z2 ČSN 48 2115 by mělo být k dispozici během roku 2010.

Pokud bude ze strany uživatelů normy zájem, mohli bychom opět připravit „brožuru“ podobnou jako byl „Komentář k ČSN 48 2115“ (vydaný ČNI v roce 2002), ve které bude uvedeno kompletní platné znění normy, včetně Z1 a Z2, a v komentáři by se mohly objevovat i určité vysvětlovací pasáže, např. doplnění ke kvalitě KSM, podrobnější zdůvodnění specifik saadebního materiálu smrku z 8. lvs apod.

2. Návrhy úpravy Přílohy č. 2 a č. 3. Vyhlášky 29/2004 Sb.

Při začleňování změn standardů kvality plánovaných v Z2 ČSN 48 2115 do Přílohy č. 2 a 3 upravované Vyhlášky 29/2004 Sb. jsme vycházeli z potřeby zakotvení těchto úprav v legislativě stanovující tzv. „obvyklou obchodní jakost“ výsadbyschopného saadebního materiálu lesních dřevin. Návrh úprav Přílohy vyhlášky je veden úsilím o co nejjednodušší začlenění úprav parametrů do stávající struktury členění SMLD na semenáčky, sazenice a poloodrostky, včetně jejich příslušných (a praxí užívaných) rozpětí výšek nadzemní části. Za mimořádně významné, na legislativní úrovni, považujeme i uplatnění poznatků o specifickém růstu saadebního materiálu smrku z 8. LVS.

Předpokládáme, že v připravované Z2 ČSN 48 2115, na které již pracujeme, budou změny uvedeny podrobněji nejen v příslušných tabulkách, ale i v textové části.

Přehled navržených změn Příloh vyhlášky 209/2004 Sb.:

- Nové tolerance pro rozpětí výšky nadzemní části u výsadbyschopných semenáčků a sazenic borovice lesní a borovice černé

Povolení výškové tolerance u semenáčků a sazenic o minimální výšce 10 cm, resp. 15 cm (číselný znak 1, 2 a 5) směrem dolů, a to až o 3 cm.

- Nové minimální tloušťky kořenových krčků u krytokořených semenáčků pěstovaných technologiemi zamezujícími vzniku deformací kořenů

U krytokořených semenáčků pěstovaných maximálně jeden rok z výsevů do pěstebních obalů je navržena tolerance nejmenší tloušťky kořenového krčku směrem dolů až o 1 mm. Neplatí to v případě, kdy je minimální tloušťka kořenového krčku stanovena na 3 mm.

- Nové upřesnění minimální tloušťky kořenového krčku pro dvouleté krytokořenné sazenice smrku ztepilého, ve výškové třídě 26 – 35 cm (číselný znak 6), pěstované technologiemi zamezujícími vzniku deformací kořenů

U dvouletých krytokořených sazenic smrku ztepilého z výsevů do pěstebních obalů, se připouští nejmenší tloušťka kořenového krčku 4 mm (bez další tolerance směrem dolů).

- Specifikace priorit parametrů pro výsadbyschopné sazenice smrku ztepilého původem z 8. lesního vegetačního stupně (LVS)

Vzhledem ke geneticky podmíněné růstové variabilitě je u sazenic smrku ztepilého původem z 8. LVS hlavním kritériem výsadbyschopnosti tloušťka kořenového krčku a dodržení ostatních parametrů kvality. U všech rozpětí výšek nadzemní části sazenic se připouští tolerance 10 cm nahoru i dolů.

- Změna minimálního poměru objemu kořenového systému k objemu nadzemní části (KS:NČ) u sazenic DB, BK, JV a JS výškového rozpětí 15 – 35 cm v Příloze č. 3 k vyhlášce č. 29/2004 Sb.

V příslušném řádku Přílohy č. 3 k vyhlášce č. 29/2004 Sb. se původní údaj 2 : 1 mění na 1 : 1.

Pozn.: Z pohledu formálního vyjádření je poměr KS:NČ v Příloze č. 3 k vyhlášce č. 29/2009 Sb. vždy vyjádřen výhradně jen celými čísly. Z tohoto důvodu se navrhovaná úprava údaje doslova „skokově“ přesouvá na nejbližší možný jiný poměr, tj. v tomto případě na 1 : 1. Dosažení menších diferenciací u tohoto kvalitativního parametru by bylo možné teprve tehdy, pokud by se poměr specifikoval nikoliv jen na celá čísla, ale i na jejich desetiny (např. 1 : 2,5), nebo kdyby se k vyjádření použil jiný matematický klíč (např. formou indexu, který by vyjadřoval s přesností na 2 desetinná místa podíl objemu kořenů k objemu celé rostliny; příklad: 0,25 = 1 : 3).

Výše uvedené návrhy změn Přílohy 2 byly zapracovány do již existující tabulky úpravou poznámek, úpravou a doplněním odkazů pod tabulkou. Změna v příloze 3 je připravena ve formě opravy údaje v tabulce.

Závěrem tohoto příspěvku, jehož cílem bylo informovat o připravovaných doplňcích a změnách standardů kvality sadebního materiálu, bychom chtěli vyzvat členy Sdružení lesních školkařů k věcné diskusi nad obsahem Změny 2 ČSN 48 2115. Věříme, že společným úsilím se nám podaří normu dále zkvalitnit.

Adresa autorů:

Doc.Ing. Antonín Jurásek, CSc., jurasek@vulhmop.cz
Ing. Václav Nárovec, CSc., narovec@vulhmop.cz
Ing. Jarmila Nárovcová, Ph.D., narovcova@vulhmop.cz
VÚLHM, v. v. i. Výzkumná stanice Opočno
Na Olivě 550
517 73 Opočno